

2018-01-30

R E M I S S P R O M E M O R I A

FI Dnr 17-1281

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Förändringar av pelare 2-metod för bedömning av kapitalkravet: egen kreditspread inom ränterisk i bankboken

Sammanfattning

Finansinspektionen (FI) publicerade den 8 maj 2015 promemorian ”FI:s metoder för bedömning av enskilda risktyper inom pelare 2” (Dnr. 14-14414). Promemorian beskriver de metoder som FI använder för att bedöma kapitalkravet för tre risktyper: kreditrelaterad koncentrationsrisk, ränterisk i bankboken och pensionsrisk.

I metoden för ränterisk i bankboken ingår även en beräkning av risk mot det som promemorian benämner företags egen kreditspread. Efter att metoden har använts under två års översyns- och utvärderingsprocesser (ÖUP) har FI dragit slutsatsen att metoden för kreditspreadrisk mot ett företags egen kreditspread inte mäter risk helt i enlighet med det ursprungliga syftet. Metoden är i denna del inte heller i linje med nu gällande internationell praxis. FI presenterar därför i denna promemoria förslag på en justerad metod för bedömningen av kapitalkravet avseende ränterisk i bankboken där beräkningen av kreditspreadrisk mot företags egen kreditspread tas bort.

Innehåll

1	Introduktion	3
1.1	Syfte.....	3
1.2	Bakgrund	3
1.3	Nuvarande metod för risk mot egen creditspread	3
1.4	Närmare om den nuvarande metoden.....	4
1.5	Nuvarande och kommande regelverk för kapitaltäckning.....	5
2	FI:s ställningstagande	6
2.1	Introduktion	6
2.2	Rättsliga förutsättningar	6
2.3	Ställningstagande.....	7
2.4	Skälen för FI:s ställningstagande.....	7
3	Genomförande	8
4	Konsekvensanalys	8
5	Kommande metodarbete	9

1 Introduktion

1.1 Syfte

Finansinspektionen (FI) publicerade den 8 maj 2015 promemorian ”FI:s metoder för bedömning av enskilda risktyper inom pelare 2” (Dnr. 14-14414). Promemorian beskriver de metoder som FI avser att använda för att bedöma kapitalkravet för tre risktyper: kreditrelaterad koncentrationsrisk, ränterisk i bankboken och pensionsrisk.

Efter att metoden har använts under två års översyns- och utvärderingsprocesser (ÖUP) har FI gjort en översyn av hur metoden fungerar. I denna promemoria presenteras den viktigaste slutsatsen från den översynen, och ett förslag till justering av metoden.

1.2 Bakgrund

Det ursprungliga syftet med FI:s metod för kreditspreadrisk mot företags egna kreditspread var att säkerställa att företagen inte i för hög utsträckning tar på sig risker som uppkommer av, som det står i promemorian, ”bristande matchning i löptid mellan skulder och tillgångar” (vilket hos EBA benämns ”gap risk”). Som promemorian påpekar kan dessa risker utfalla om företags ”kreditspread förändras”, med vilket där menas mer precist att upplåningskostnaden (upplåningsräntan) ökar allt annat lika (promemorian definierar för enkelhets skull ett företags hela spread mot riskfria räntan som ”kreditspread”). Det bör observeras att det, den valda benämningen till trots, finns likheter mellan dessa risker och likviditetsrisker. De senare är definierade som risken för att kostnaden för att erhålla betalningsmedel ökar avsevärt, vilket ju även sker då den egna kreditspreaden förändras.

1.3 Nuvarande metod för risk mot egen kreditspread

Den nu gällande metoden mäter kostnaden, i form av nuvärde för en tänkt uppgång i företagets kreditspread på 150 räntepunkter, vid en tänkt övergång till löptidsmatchning. En löptidsmatchad (eller *matchfundad*) balansräkning har matchande löptider för skulder och tillgångar (inget löptidsgap), och är inte beroende av ytterligare marknadsoperationer för sin finansiering. Detta innebär att tillgångar och skulder i balansräkningen kan löpa ut utan att ny finansiering tecknas, vilket enligt metoden inte innebär någon risk.

Ett företag som däremot är beroende av att löpande säkra ny kortfristig finansiering får i metoden en kostnad som står i proportion till både balansräkningens storlek och löptidsgapet mellan skulder och tillgångar. Följande enkla exempel visar hur ett företag med behov av att löpande säkra ny kortfristig finansiering får ett kapitalkrav i metoden. Om tillgångarna har löptider på ett år och uppgår till 100 miljarder kronor, och finansieringen rullas

overnight till exempel i form av inlåning på konto, krävs för att stänga löptidsgapet en övergång till en ettårig finansiering om motsvarande belopp, dvs. 100 miljarder kronor. En uppgång i räntan på 150 räntepunkter *fördyrar* denna finansiering med ungefär 1,5 miljarder kronor, vilket därmed blir företagets kapitalkrav för egen kreditspreadrisk.

De företag som gjort sig oberoende av marknaden för kortfristig finansiering genom att i förväg ha ordnat med tillräckligt långfristig finansiering får inget extra kapitalkrav i modellen. Detta gäller till exempel ett företag som har förfinansierat en kortfristig rullande overnightfordran på 100 miljarder kronor med ett ettårigt lån. Detta företag skulle för att bli löptidsmatchat behöva återköpa lånet. Detta skulle i den egna kreditspreaden bli ungefär 1,5 miljarder kronor *billigare* vid en ränteuppgång på 150 räntepunkter. Denna potentiella vinst får dock i metoden inte användas för att minska det totala kapitalkravet på företaget. Metodens kapitalkrav blir därför noll (0) kronor i detta fall.

1.4 Närmare om den nuvarande metoden

FI:s metod utgår som illustrerats i exemplen ovan från skillnaden mellan slutförfallen på tillgångar respektive skulder. Förfallen antas vara enligt de överenskomna skuldkontrakten, inlåning på konto har därför en löptid på en dag i modellen. Ett undantag i metoden utgör dock bolånen. Slutförfallen på bolån med rörlig ränta placeras i modellen vid nästa räntebindningstidpunkt, och inte vid kontraktuellt slutförfall, eftersom företagen själva kan ha rätt att anpassa prissättningen på bolån efter förändringar i deras upplåningskostnader. Därigenom kan de, åtminstone enligt ekonomisk teori, tvinga fram en återbetalning av bolån när räntebindningsperioden går ut genom att höja priset (räntan) på dessa.

Metoden utgår med avsikt endast från existerande positioner och räntebindningsperioder och beaktar inte risken för ytterligare framtida försämring av företagets räntenetto och kapitalstyrka som kan uppstå efter att existerande tillgångar och skulder har löpt ut.

Nettopositionen i övrig verksamhet per löptidssegment durationsviktas med hjälp av Basel-kommitténs principer för modifierad duration.¹ Därefter summeras de durationsviktade nettopositionerna och skiftas slutligen med 150 räntepunkter, parallellt över alla löptider enligt följande formel.

Kapitalkrav för kreditspreadrisk

$$= -\frac{1,5}{100} \sum_{i > T/N}^{50Y} (\text{Nettoposition}_i * \text{modifierad duration}_i)$$

¹ Principles for the management and supervision of interest rate risk, <http://www.bis.org/publ/bcbs108.pdf>, tabell 1.

Beräkningen görs per valuta. Efter omvandling till SEK summeras alla poster. Summan är kapitalkravet för kreditspreadrisk för förändringar i företagets egna kreditspread.

För att metoden ska ge ett kapitalpåslag för kreditspreadrisk för egen skuld måste den durationsviktade nettositionen vara positiv. I övriga fall påförs inget kapitalkrav. Kreditspreadrisken för egen skuld beräknas således ur en approximation av förändringen av det ekonomiska värdet för tillgångar och skulder till följd av en ökning av företagets egen kreditspread.

1.5 Nuvarande och kommande regelverk för kapitaltäckning

Regelverket för kapitaltäckning skiljer sig åt mellan ränterisk i handelslagret, som hanteras inom pelare 1, och ränterisk i bankboken som hanteras inom pelare 2. Som beskrivits under avsnittet om rättsliga förutsättningar anger tillsynsförordningen kraven för pelare 1 medan översyns- och utvärderingsprocessen omfattar både pelare 1 och 2. Den metod som den här promemorian handlar om ligger inom pelare 2.

EBA:s riktlinjer för hantering av ränterisk som följer av verksamhet utanför handelslagret (EBA/GL/2015/08) definierar kreditspreadrisk som marknadens förändrade bedömning av enskilda instruments kreditkvalitet, vilket kan leda till skillnader i spread mellan underliggande räntesatser. EBA:s definition på kreditspreadrisk innefattar, likt Basel-kommitténs standarder, både kreditspreadrisk för den egna skulden som för tillgångarna. Riktlinjerna omfattar dock inte kreditspreadrisk utan endast s.k. räntejusteringsrisk, kurvrisk, basisrisk och optionsrisk. Dock framgår det av EBA:s riktlinjer om gemensamma förfaranden och metoder för översyns- och utvärderingsprocessen (ÖUP) att bankerna ska bedöma kreditspreadrisk som uppstår i positioner i bankboken om de värderas till verkligt värde.²

EBA:s riktlinjer motsvarar ur ett rättsligt perspektiv allmänna råd. De har alltså ingen bindande verkan för vare sig FI eller företag under FI:s tillsyn men gäller enligt principen följ eller förklara. Om ett företag inte följer riktlinjerna, och inte heller förklarar hur det på annat sätt uppfyllt syftet med bestämmelserna, kan företaget bryta mot de bindande bestämmelser som de allmänna råden berör. EBA:s riktlinjer för hantering av ränterisk som följer av verksamhet utanför handelslagret riktar sig primärt till företag som är exponerade mot ränterisk, men även FI kan mot bakgrund av vad som anförts ovan ta viss ledning av dem. Den metod som FI tagit fram och som bestämmer kapitalbehovet för ränterisk i bankboken för företag under tillsyn kan därmed också utformas med stöd av EBA:s riktlinjer.

² EBA/GL/2014/13 punkt 199a).

Standarderna kan användas som vägledning vid hanteringen av risker inom pelare 2 men har i sig ingen formell rättslig status, utan de är utarbetade av Baselkommittén i avvaktan på att medlemsmyndigheter och andra länders myndigheter vidtar åtgärder för att genomföra dem genom sina egna nationella system. Basel-kommitténs standarder för ränterisk i bankboken har ännu inte införts i EU-regelverket eller i svensk lagstiftning.

EU-kommissionens förslag på förändringarna av kapitaltäckningsdirektivet³ och tillsynsförordningen⁴ innehåller förslag på en standardmetod för att mäta ränterisk i bankboken avseende både ekonomiskt värde och intjäning utifrån specifika räntescenarier, men de aktuella förslagen innehåller i dagsläget inte någon specifik metod för att mäta kreditspreadrisken varken för egen skuld eller för tillgångarna. Däremot anger förslaget till artikel 84 kapitaltäckningsdirektivet att de behöriga myndigheterna ska säkerställa att företagen ska ha system för att mäta och övervaka risker som uppstår till följd av potentiella förändringar i kreditspread som kan påverka både ekonomiskt värde och intjäningen.

2 FI:s ställningstagande

2.1 Introduktion

FI föreslår, mot bakgrund av problem med metoden för mätning av risk mot egen kreditspread, ett borttagande av metoden.

2.2 Rättsliga förutsättningar

Enligt tillsynsförordningen består kapitalkravet av två huvudkomponenter. De detaljerade kapitalkravsberäkningarna benämns ofta pelare 1. Pelare 2 är en benämning för de regler som styr hur FI ska göra sin riskbedömning av företagen och FI:s översyns- och utvärderingsprocess, i vilken FI:s samlade kapitalbedömning utgör en viktig del. Avseende Pelare 2-kravet för ränterisk i bankboken finns de ursprungliga övergripande rättsliga förutsättningarna beskrivna i promemorian ”FI:s metoder för bedömning av enskilda risktyper inom pelare 2” (Dnr. 14-14414).

³ Direktiv 2013/36/EU.

⁴ Förordning 575/2013/EU.

2.3 Ställningstagande

FI föreslår att den nuvarande metoden för beräkningen av ett kapitalkrav för kreditspreadrisk för förändringar i företagens egna kreditspread tas bort. I övrigt kvarstår metoden för beräkning av ränterisk såsom den presenteras i den ursprungliga promemorian. FI står också fast vid sitt krav på att företagen kapitaltäckar de strukturella ränte- och likviditetsrisker som denna del av modellen avser att mäta.

2.4 Skälen för FI:s ställningstagande

Genom erfarenheter från metodens användning har FI identifierat problem med denna. Dessa kommer av att metoden beaktar löptidsgapet mellan tillgångar och skulder (finansieringen), alltså återfinansieringsrisken, bara givet en *icke avyttringsbar tillgångssida*. Detta kan tyckas naturligt utifrån ett perspektiv för den övriga verksamheten (den utanför handelslagret), där tillgångar vanligen är avsedda att hållas till förfall, men har ändå inte visat sig ge rättvisande riskbild på alla företag. Detta eftersom den viktiga riskmitigerande egenskapen av att ha likvida tillgångar på tillgångssidan av balansräkningen, vilket alltså innebär en möjlighet att undvika dyr ny finansiering, inte är beaktad i metoden. Detta är en väsentlig brist då företag i vissa förekommande fall har möjlighet att avyttra tillgångar och därmed undvika dyr ny finansiering.

Tillgångar med långfristig löptid kan alltså ibland i praktiken till begränsad risk finansieras kortfristigt och löpande, under förutsättning att dessa tillgångar är just likvida. Om den löpande finansieringen fördyras genom en ökning av den egna kreditspreadrisken behöver inte företaget, om det har tillräckliga egna likvida tillgångar, betala denna fördyring, utan kan i stället ersätta finansieringen med en realisering av tillgångarna (naturligtvis även om tillgångarna inte är bokade i handelslagret). Att detta inte tas med i modellen är en brist som är svår att åtgärda inom den kvantitativa ränteriskmodelleringen. Till följd av denna brist har ett par företag, som tack vare sina relativt stora likvida tillgångar har potentiellt tillfredställande riskbilder i detta hänseende, fått överraskande höga kapitalkrav i modellen som sedan har fått justeras ned vid en noggrannare bedömning i efterhand.

Samtidigt har de allra flesta företag inget kapitalpåslag alls i modellen. Detta är helt i enlighet med FI:s förväntningar såsom de uttryckts i den ursprungliga promemorian där det framgår att ”FI:s metod i normalfallet [inte] ska generera något kapitalkrav för kreditspreadrisk för något av de större svenska företagen”. I detta hänseende har modellen fungerat enligt förväntan.

Och trots att metoden inte har kunnat appliceras universellt håller FI fortfarande fast vid att det är betydelsefullt, (sidan 42 i ursprungspromemorian), att beakta eventuella negativa framtida förändringar i

bankernas strukturella ränterisk i detta avseende. Dock ser FI de ovan beskrivna problemen som tillräckliga skäl för att ta bort den aktuella metoden ur beräkningen av kapitalkravet för ränterisk.

Förutom ovanstående innebär ett borttagande av metoden att FI inte går före internationell praxis vad gäller hur kreditspreadrisk mot förändringar i företagets egna kreditspread ska beräknas. Varken EBA:s riktlinjer eller Basels standarder anger i nuläget en specifik metod för kreditspreadrisk mot förändringar i företagets egna kreditspread.

3 Genomförande

Efter att denna promemoria har remitterats kommer FI att beakta de remissynpunkter som lämnats och sedan slutgiltigt ta ställning till om och hur metoden ska ändras. Den uppdaterade metoden kommer att användas av FI i den samlade kapitalbedömningen under översyns- och utvärderingsprocessen från och med att metodändringen har beslutats.

4 Konsekvensanalys

I de flesta fall ger den nuvarande beräkningen av kreditspreadrisk för egen skuld inte något kapitalpåslag. Det beror på att för de flesta större banker har skulderna generellt sett längre löptider än tillgångarna. För de kategori 1- och kategori 2-företag som har utvärderats under 2017 års översyns- och utvärderingsprocess kommer inte borttagandet av metoden för kreditspreadrisk för egen skuld därför att alls påverka företagens kapitalkrav. Enligt de beräkningar som gjorts med en oförändrad metod kommer inget av kategori 1- eller kategori 2-företagen att få något påslag för kreditspreadrisk för egen skuld.

För företag som träffas av den nuvarande metoden kommer förändringen alltså att innebära oförändrat eller minskat kapitalkrav för ränterisk i bankboken. För företag med relativt sett stora inlåningsfinansierade likvida tillgångar har den nuvarande metoden i vissa fall indikerat ett relativt stort kapitalpåslag. I samtliga dessa fall har FI efter noggrannare bedömningar justerat ned kapitalkravet till en nivå som inte är påverkad av modellens problematik. Inget företag kommer att få ett större kapitalkrav till följd av att beräkningen av kreditspreadrisk för egen skuld tas bort.

Företag ska även i fortsättningen i sin interna kapitalutvärdering göra antaganden och metodval som de anser lämpligast utifrån sin riskbild, operationella förutsättningar och andra faktorer.

5 Kommande metodarbete

Mot bakgrund av det arbete som sker i EBA gällande ränterisker i övrig verksamhet och som nu är ute på offentlig remiss i dokumentet "Consultation Paper on Guidelines on technical aspects of the management of interest rate risk (EBA-CP-2017-19)" kan FI komma att ytterligare se över metodiken för kapitaltäckning i "FI:s metoder för bedömning av enskilda risktyper inom pelare 2" (Dnr. 14-14414).